

Passende ondersteuning in het sociaal domein

Bert Marseille

a.t.marseille@rug.nl

<https://www.rug.nl/staff/a.t.marseille/>

24 november 2021

Vooraf: hoe de blik van buiten kan helpen het bestuursrecht beter te maken

- > Scheltemalezing Alex Geert Castermans
 - hoe benader je een geschil?
 - zorgplichten van de overheid
 - Alex Geert Castermans, ‘Barmhartig bestuursrecht’, *NTB* 2020/210
- > Toeschouwer bij politierechterzitting
 - gesprek
 - context

Rooskleurig vooruitzicht

- › Artikel 2:1 Awb
 - Het bestuursorgaan draagt zorg voor een passende ondersteuning bij het verkeer met dat bestuursorgaan

Het onderzoek

- > Uitgevoerd in opdracht van de Raad voor Rechtsbijstand
- > Samen met Fatima Aslimani, Arnt Mein (HvA), Marc Wever, Heinirch Winter en Paulien de Winter (RuG)
- > Ruim 120 gesprekken bij 16 gemeenten
 - We hebben gesproken met afdelingshoofden, teamleiders, inkomensconsulenten, casemanagers, kwaliteitsmedewerkers, medewerkers handhaving, boetemedewerkers, kwaliteitsbeheerders medewerkers van wijkteams, met teamleiders van afdelingen Juridische Zaken, bezwaarbehandelaars, leden en secretarissen van bezwaaradviescommissies, leden van cliëntenraden, klachtcoördinatoren, medewerkers van het Juridisch Loket, advocaten, sociale raadsliden en mediators

Normatief en praktisch kader van het onderzoek

- > Normatief
 - Zorgplicht van de overheid
 - bijbehorende vraag: verhouding overheid – externe hulp – eigen verantwoordelijkheid
 - IMG vs Pw
- > Praktisch
 - Wat werkt om geschillen in het gemeentelijk sociaal domein zo veel mogelijk te voorkomen en zo effectief mogelijk op te lossen?

Problemen bij de uitvoering van de Participatiewet

- > Veel aanvragen worden buiten behandeling gesteld of afgewezen vanwege gebrek aan gegevens
- > Onduidelijkheid over rechten en plichten
 - Hoe ver reikt de zorgplicht van de gemeente?
- > Onregelmatigheden worden laat ontdekt, met als gevolg: hoge terugvorderingen, hoge boetes
- > Veel slecht gemotiveerde besluiten
- > Slechte bereikbaarheid van de afdeling Werk & Inkomen

Oplossingen voor problemen bij de uitvoering van de Participatiewet

- > Vast contactpersoon vanaf de aanvraag
 - Hulp bij de aanvraag
 - Voorlichting over rechten/plichten
 - Regelmatig contact gedurende de periode dat iemand een uitkering heeft
- > Bij te weinig gegevens: afwijzen ipv buiten behandeling stellen
- > Bellen voorafgaand aan negatief besluit
- > Toegang digitaal dossier

Boetes in de Participatiewet

- › Toetsingskader (zie ECLI:NL:RVS:2020:1468, 8.2.3)
 - Geschikt
 - aannemelijk: causaal verband tussen sanctie en handhavingsdoel
 - Noodzakelijk
 - minst ingrijpende sanctie op
 - Evenredig
 - Afgestemd op de individuele omstandigheden van het geval (verwijtbaarheid, draagkracht)
 - Zicht op de context?
- › ‘Flankerend beleid op basis van ‘zicht op de context’’
 - Hoe kunnen we uitkeringsgerechtigden helpen om niet (opnieuw) in de fout te gaan? Eigen verantwoordelijkheid of zorgplicht?
 - vgl. de bijzondere voorwaarden in het strafrecht

Bezwaar: vijf redenen om bezwaar te maken

- > Informatiebehoefte
- > Administratieve fout
- > Bejegening
- > Onvoldoende maatwerk
- > Principieel geschil
 - M. Herweijer & J. Lunsing: *Hoe beleven burgers de bezwaarprocedure*, Den Haag: ministerie van BZK 2011

Bezwaar: Best practices

- › Bellen met de bezwaarmaker
 - geen selectie van zaken (vanwege de eerste drie punten van Herweijer en Lunsing)
 - niet sturen op intrekken
- › Verhouding informeel-formeel
- › Samenwerking JZ en vakafdeling

Bezwaar inhoudelijk

- > Financiële armslag
- > Handhavingsbeleid
- > Buiten behandeling stellen of afwijzen?
- > Buiten de termijn ingediende bezwaren

Externe ondersteuning

- > Verdeling van verantwoordelijkheden
 - Opnieuw de vraag naar de zorgplicht
 - Vb: IMG vs gemeenten bij uitvoering Participatiewet
- > Klacht van gemeenten: advocaten zijn niet in voor informele oplossingen
- > Klacht van (rechts)bijstandsverleners: slechte bereikbaarheid, formele opstelling, afhouden
- > Perverse effecten van financiering rechtsbijstand
- > Remedie: met elkaar in gesprek?

Conclusie

- > Praktisch
 - veel 'laaghangend fruit'
- > Principieel
 - reikwijdte van de zorgplicht van de overheid